

DESPRE EVREI ȘI IUDAISM

CINE SUNT EVREII??

- Termenul **evreu** se referă astăzi la orice persoană aparținând poporului evreu sau religiei iudaice prin convertire.
- Conform legii evreiești (*Halakha*) evreitatea se transmite de către mamă, adică evreii se nasc evrei.
- Pentru mulți, termenul nu se referă în mod explicit la o apartenență religioasă, ci implică recunoașterea unei istorii culturale comune.
- Patria evreilor a fost Palestina - regiune istorică în Orientul Apropiat, cuprinsă între Marea Mediterană și Deșertul Siriei.
- Palestina era formată din: Israel (partea de nord) și Iudeea (partea de sud).
- Statul modern Israel (1948) se suprapune peste o mare parte a Palestinei antice.

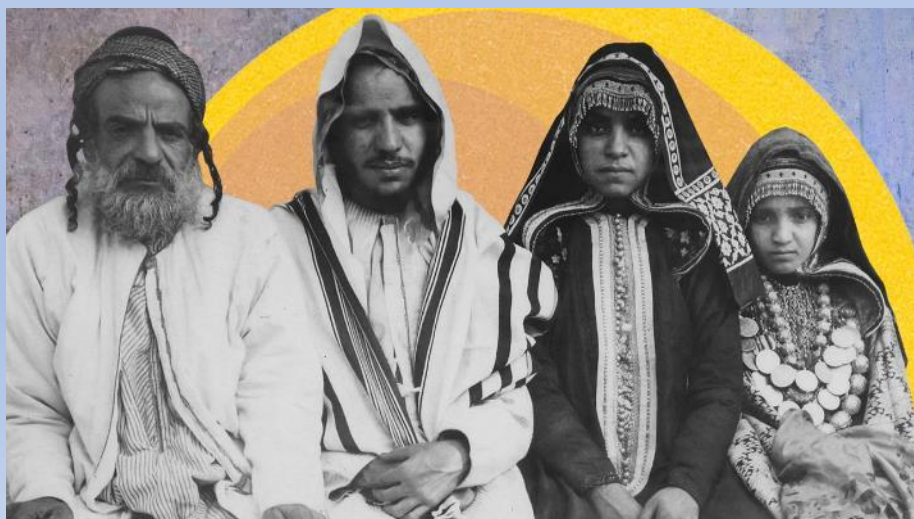
CINE SUNT EVREII??

- Evreii trăiesc atât în Israel, cât și în afara acestuia (*diaspora*).
- Formarea diasporei evreiești a început după distrugerea primului templu din Ierusalim de către babilonieni (586 î.Hr.) și a continuat în timpul Imperiului Roman.
- Evreii răspândiți în lume au format comunități distincte:
- **AȘKENAZII** sunt evreii care au migrat în nordul Franței și în spațiul german (c. 800 – 1000), iar mai târziu în Europa Centrală și de Est, unde mulți vorbeau **idiș** (un amestec de ebraică și germană).
- **SEFARZI** sunt numiți evreii care au fost alungați din Spania și Portugalia (sec. 15 – 16), unii stabilindu-se în Africa de Nord și Imperiul Otoman. Limba lor, numită **ladino**, este un hibrid de spaniolă și ebraică.

"Ashkenazi Jews are European, not Middle Eastern"

Ashkenazi Jews:

Decolonial Zionism @DecolonialZion

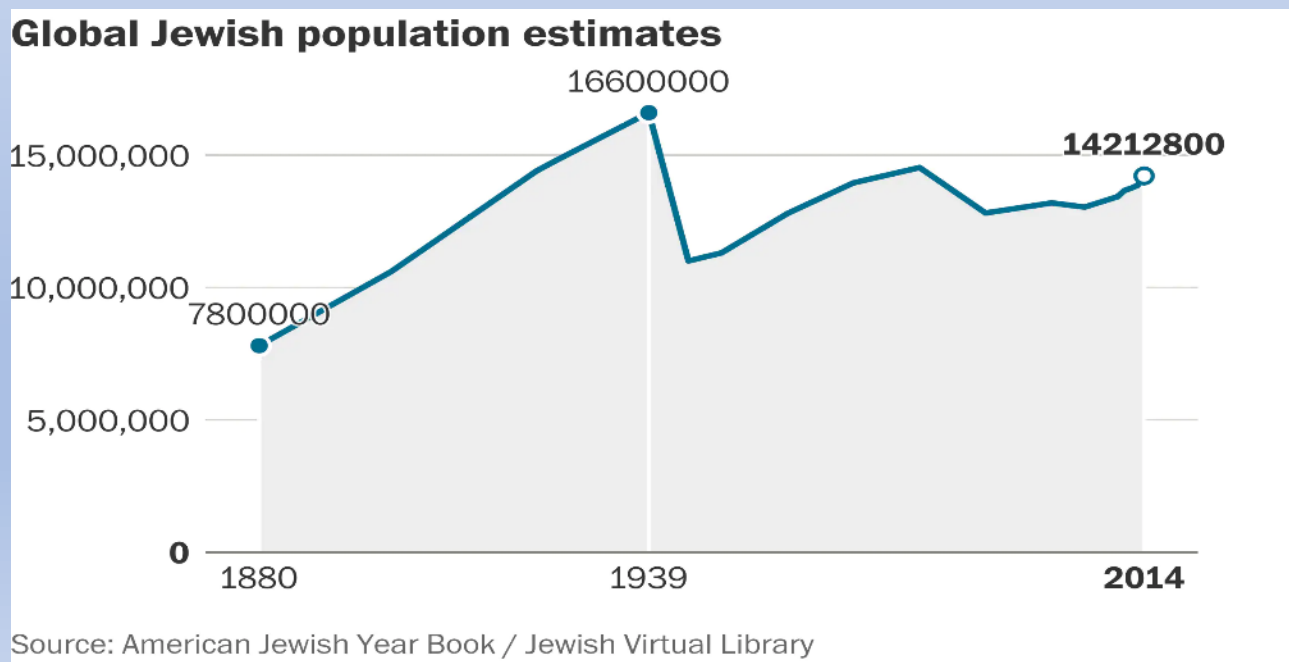
**Grupuri evreiești:
Așkenazi, sefarzi și mizrahi**

CINE SUNT EVREII??

- **MIZRAHI** este termenul utilizat adesea pentru evreii din afara acestor două grupuri europene. Strămoșii lor au rămas în mare parte în Orientul Mijlociu sau au trăit în Africa de Nord și Asia Centrală.
- **BETA ISRAEL** sunt evreii etiopieni, dintre care mii de persoane locuiesc astăzi în Israel.
- **Alte grupuri etnice evreiești** se găsesc în întreaga lume (India, Canada, Statele Unite ale Americii etc.).
- Evreii folosesc atât limbile naționale vorbite în locurile de origine, cât și ebraica. Aceasta a devenit o limbă unificatoare pentru evreii din Israel și din diasporă.
- Renașterea ebraicei vechi, biblice, ca o limbă modernă vie, s-a realizat la cumpăna secolelor 19 – 20.

CINE SUNT EVREII??

- Înainte de Holocaust, existau 16,6 milioane de evrei în întreaga lume. Dintre aceștia 6 milioane de evrei au fost uciși în Europa.
- În 2016, populația evreiască globală a ajuns la 14,4 milioane – mai puțin de 0,2% din totalul omenirii.
- Astăzi, cel mai mare număr de evrei trăiesc în Israel, peste 6,5 milioane de persoane, care reprezintă c. 75% din populația țării.

JEWISH POPULATION

BY COUNTRY

14,500,000

WORLD TOTAL

83%

LIVE IN ISRAEL AND
THE UNITED STATES

Răspândirea populației evreiești în lume (2016)

IUDAISMUL

- Principiul religios cheie al iudaismului este **credița într-un singur Dumnezeu, atotștiutor, atotputernic, binevoitor, transcendent, care a creat universul și continuă să-l guverneze.**
- Dumnezeu i-a dezvăluit legile și poruncile sale lui Moise pe Muntele Sinai, sub forma **Torei** (cinci cărți care formează baza legii și tradiției iudaice) și care reprezintă una dintre cele trei părți care compun Biblia ebraică.
- Iudaismul este baza altor religii monoteiste (creștinism, islam), pe care le-a influențat și cu care a interacționat.
- Aceste trei religii împărtășesc istorii fundamentale și figuri cheie, cum ar fi Avraam și Moise.
- În iudaism, autoritatea centrală nu se află într-o singură persoană, ci în texte și tradiții sacre.
- Practica tradițională se axează pe studiul și respectarea legilor și poruncilor lui Dumnezeu, așa cum sunt scrise în **Tora** și interpretate în **Talmud** (o colecție de scrieri rabinice).

IUDAISMUL

- Un lider religios evreu este **rabinul** – recunoscut drept cărturar și profesor al Torei, care ajută la interpretarea și aplicarea legii evreiești.
- În cadrul iudaismului există mai multe confesiuni care pot interpreta diferit legea evreiască.
- **Evreii ortodocși** păstrează legile și obiceiurile tradiționale evreiești (serviciul divin, alimentația și îmbrăcămintea). Ei subliniază necesitatea respectului deplin pentru autoritatea legilor scrise și orale ale iudaismului (**Halakha**), având credința că voința revelată a lui Dumnezeu, este standardul suprem de conduită și nu sistemul de valori al unei anumite epoci.

IUDAISMUL

- **Iudaismul progresist sau liberal**, a apărut în Germania la începutul secolului al XIX-lea:
 - a promovat o interpretare personală a învățăturilor Torei
 - a scurtat liturghia
 - a introdus rugăciuni și predici în limbile locale
 - a făcut opționale restricțiile legate de alimentație, îmbrăcăminte și Sabat.
- **Iudaismul conservator** s-a format tot în Germania la mijlocul secolului al XIX-lea, ca reacție la iudaismul liberal.
- Evreii conservatori au aprobat reformele iudaismului în domeniile educației și culturii (preluarea vestimentației moderne), dar s-au întors la utilizarea limbii ebraice în liturghie și la respectarea legilor alimentației, a Sabatului și a majorității ritualurilor Torei. În anii 1980, conservatorii admis femeile ca rabini.

ASPECTE ALE CULTURII EBRAICE

- **SABATUL.** Vinerea, de la apusul soarelui, până sâmbăta, la apusul soarelui, mulți evrei religioși respectă Sabatul, acasă sau în sinagogă, în moduri și obiceiuri diverse în întreaga lume; unii se abțin de la munca de orice fel.

ASPECTE ALE CULTURII EBRAICE

- **RESTRICȚII ALIMENTARE.** Există reguli alimentare pe care evreii le respectă într-o măsură mai mică sau mai mare, în timp ce unii nu le respectă deloc.
- Mâncarea care respectă legea evreiască se numește *kosher*.
- Carnea de porc și crustaceele sunt interzise, iar alte cărnuri ar trebui să provină de la animale sacrificate conform unor reguli stricte, de către o persoană calificată (*schochet* sau *haham*).
- Carnea și lactatele nu sunt consumate, gătite sau păstrate împreună; după ce a consumat carne, un evreu care respectă restricțiile alimentare așteaptă ceva timp înainte de a mânca lactate.

ASPECTE ALE CULTURII EBRAICE

- **RITURI DE TRECERE.** Toate culturile și religiile marchează tranziții importante în viață (ex: nașterea/ botezul; căsătoria/ nunta; moartea/ înmormântarea).
- Copiii evrei sunt implicați în câteva ritualuri de trecere:
- **Circumcizia:** băieții evrei sunt în general circumciși când au 8 zile.
- **Bar mitzvah** și **bat mitzvah:** în jurul vârstei de 12 sau 13 ani, băieții își marchează tranziția de la copilărie la adolescență cu un **bar mitzvah**, iar fetele cu o **bat mitzvah** (primirea ca membru activ în comunitate).

ASPECTE ALE CULTURII EBRAICE

- **SĂRBĂTORI MAJORE.** Câteva sărbători sunt de mare importanță chiar și pentru persoanele care nu sunt deosebit de religioase. Datele sărbătorilor variază de la an la an, deoarece iudaismul urmează un calendar lunar.
- **Roș Hașana este Anul Nou evreiesc** și durează două zile la începutul toamnei. Împreună cu Yom Kippur, este considerată cea mai sfântă dintre sărbătorile evreiești.
- **Yom Kippur este Ziua Ispășirii** și se celebrează la 10 zile după Roș Hașana. Postind și rugându-se toată ziua în sinagogă, evreii își acordă timp pentru a reflecta asupra vieții, a se căi și a face schimbări pentru noul an.
- **Pesah sau Paștele** este o sărbătoare a eliberării care are loc primăvara pentru a comemora ieșirea istorică a evreilor din Egipt. Durează opt zile și se sărbătorește în prima noapte cu o masă rituală numită **seder**.

**Aspecte din sărbătorile iudaice
Roș Hasana, Yom Kippur și
Pesah**

ASPECTE ALE CULTURII EBRAICE

- **SĂRBĂTORI MAJORE.**
- **Hanuka** se oficiază la mijlocul iernii. Cunoscută și sub denumirea de Festivalul Luminilor, este o sărbătoare în care se oferă cadouri. Hanuka durează opt zile, timp în care opt lumânări sunt aprinse pe un candelabru special cu nouă ramuri numit **hanukia**.

ASPECTE ALE CULTURII EBRAICE

- **OBIECTE SPECIFICE.**
- **Menora.** A devenit un motiv central în conștiința poporului evreu. Este simbolul statului modern Israel, care exprimă dorința de a prezenta renașterea națională ca o antiteză a trecutului, a distrugerii și a exilului.
- **Mezuza.** Este o foaie de pergament, pe care sunt scrise poruncile biblice: porunca unicității lui Dumnezeu și a iubirii de Dumnezeu, și principiul răsplății ca urmare a împlinirii poruncilor. Actul se pune într-o cutie mică, fixată pe tocul ușilor casei.

ASPECTE ALE CULTURII EBRAICE

- **OBIECTE SPECIFICE.**
- **Kippah.** Este un obiect vestimentar purtat de bărbații evrei fie permanent (evreii ortodocși), fie doar în timpul rugăciunii și sărbătorilor (evreii liberali).
- **Yad.** Este un indicator ritual evreiesc, folosit de cititor pentru a urmări textul în timpul citirii Torei. Are formă de tijă lungă, terminată cu o mână mică cu degetul arătător îndreptat spre text.

ASPECTE ALE CULTURII EBRAICE

• **SCRIEREA**

- Alfabetul ebraic conține exclusiv consoane, 22 la număr, fiecare având o triplă semnificație: **1) un semn grafic reprezentând un sunet, 2) un număr și 3) o idee**. Acesta se scrie de la dreapta la stânga. Literele nu au forme majuscule.
- Alfabetul ebraic nu include litere care reprezintă vocale. Acestea sunt deduse din contextul unui anumit cuvânt alcătuit numai din consoane.

Shalom! – Pace! (este un salut general)

Boker tov! – Bună dimineața!

Erev tov! – Bună seara!

Ken – Da; Lo – Nu

Toda – Mulțumesc

Tov – Bine (bun); Ra – rău

Șana tova! – Un an bun!